

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
Хмельницького районного управління поліції
Головного управління Національної поліції в
Хмельницькій області
24.04.2025**

м. Київ, 2024

I. Вступ

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 24.04.2025 здійснено відвідування Хмельницького районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Хмельницькій області (далі – РУП) групою НПМ у складі:

Кізаєва Оксана Миколаївна, представник Уповноваженого у Хмельницькій області;

Григоров Михайло Сергійович, головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Тищенко Руслан Станіславович, головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Шетанкова Надія Михайлівна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Керівництво РУП: Пташук Василь Кіндратович, начальник РУП.

РУП розташований за адресою: вул. Олексія Скоблі, 15, м. Хмельницький, Хмельницька обл., 29000 (фото 1-2).

У період з 01.01.2025 по 24.04.2025 співробітниками РУП затримано 115 осіб, з яких: за підозрою у вчиненні злочину – 44 особи, на підставі ухвали слідчого судді, суду – 20 осіб, за вчинення адміністративних правопорушень – 50 осіб.

Серед позитивних аспектів діяльності районного управління поліції слід відзначити впровадження моделі зразкового поліцейського офісу у форматі «Front-office», що забезпечує зручність та відкритість у взаємодії з громадянами, а також функціонування системи «Custody Records», яка є інструментом належного документування процесу перебування осіб у місцях несвободи та сприяє дотриманню їхніх прав.

У будівлі РУП обладнано кімнату для роботи інспектора з дотримання прав людини, кімнату для конфіденційного побачення затриманого із захисником, дві кімнати для проведення слідчих та інших дій, а також кімнату для затриманих осіб.

Під час вивчення службової документації Хмельницького РУП та форм витягів з інформаційної підсистеми «Custody Records» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України»

встановлено, що призначені інспектори з дотримання прав людини вносять до системи інформацію про всі дії щодо затриманих осіб, зокрема доставлення до підрозділу поліції, проведення слідчих дій, поміщення до кімнат для інтерв'ю, конфіденційного побачення, слідчих дій, кімнат для затриманих, інших приміщень.

Слід зазначити, фактів заподіяння працівниками поліції тілесних ушкоджень затриманим особам під час відвідування РУП представниками НПМ – не встановлено.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 02.11.2022.

За результатами попереднього відвідування НПМ порушень прав людини не встановлено.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, видів поводження або покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, частина 1 статті 28 Конституції України).

1. У порушення підпункту 5 пункту 1 розділу VII Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 23.05.2017 № 440 (далі – Інструкція), у камері для затриманих обладнай засіб відеонагляду, направлений на санітарно-гігієнічні прилади, зокрема чашу клозетну, без забезпечення права утримуваних осіб на приватність (фото 3).

2. Окрім того, у порушення вимог правила 19.3 Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація № R (2006)2 Комітету Міністрів держав-учасниць) двері та перегородки санвузла, розміщеного в кімнаті для затриманих мають недостатній розмір та лише частково відділяють санвузол від основної житлової площі, що не дозволяє усамітнитись утримуваним особам.

Це свідчить про те, що зазначені недоліки призводять до порушення права на приватність та принижують гідність осіб, які утримуються в кімнаті для затриманих.

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність поводженню чи покаранню у своїй Доповіді Уряду України щодо проведеного візиту в Україну з 16 по 27 жовтня 2023 року (CPT/Inf (2024) 20) зазначав, що єдине питання, яке викликає реальне занепокоєння, полягає в тому, що, як і раніше, туалети в камерах для осіб, які тримаються разом, у всіх поліцейських установах (включаючи ті, що були нещодавно відремонтовані) лише частково розділені перегородками. Зазначені факти потребують негайного виправлення, оскільки можуть виступати приводом до подання заяв проти України до Європейського суду з прав людини з подальшим

призначенням виплат значної суми коштів, як компенсації за моральну шкоду.

3. Крім того, порушуються вимоги пункту 4 підпункту 1 розділу VII Інструкції, що проявляється в надмірній загратованості вікон камерних приміщень, унаслідок чого не забезпечено достатній рівень природного освітлення. Штучне освітлення у камері для затриманих створює додаткові фізичні та психологічні труднощі для затриманих осіб (фото 4).

Так, під час відвідування показник загального освітлення складав 16,4 люкс при тому, що згідно додатку Ж «Нормативні показники освітлення приміщень житлових будівель», ДБН В.2.5-28:2018 «Природне і штучне освітлення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 03.10.2018 № 264, освітленість робочих поверхонь спальних, житлових кімнат має складати 150 люкс.

4. Також у кімнаті для затриманих РУП порушуються вимоги пункту 11 Мінімальних стандартних правил поведження з в'язнями, пункту 18.2 Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація № R (2006) 2 Комітету Міністрів держав-учасниць) (далі – Європейські пенітенціарні правила), оскільки конструкція вікон камер не дозволяє утримуваним особам власноручно відкривати кватирки для провітрювання.

5. У порушення вимог пункту 18.2 (с) Європейських пенітенціарних правил, камерні приміщення не обладнані кнопкою виклику персоналу РУП з метою негайного встановлення контакту.

Європейський Комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у Дванадцятій Загальній доповіді [CPT/Inf(2002)15] зазначив, що через відсутність кнопок виклику працівників поліції зростає небезпека несвоєчасного втручання в усілякі можливі інциденти (насильство серед утримуваних, спроби самогубства, пожежі, тощо).

6. Окрім того, у порушення підпункту 5 пункту 1 розділу VII Інструкції та вимог Додатку «Г» ГБН В.2.2-00032684-001:2023 "Об'єкти для утримання (розміщення, поміщення) осіб", затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 29.12.2023 № 1091, в кімнаті для затриманих РУП відсутнє обладнання, а саме: стіл для приймання їжі, лава (табуретки).

7. Відповідно до статті 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання (далі – Конвенція) кожна держава-сторона повною мірою забезпечує включення навчальних матеріалів до програм підготовки персоналу правових органів, цивільного чи військового медичного персоналу, державних посадових осіб, які можуть мати відношення до утримання під вартою й допитів осіб, які зазнали будь-якої форми арешту, затримання чи ув'язнення, або до поводження з ними. Кожна держава-сторона включає цю заборону до правил чи інструкцій, які стосуються обов'язків і функцій будь-яких таких осіб.

Однак, у порушення вимог зазначеної Конвенції, у ході вибіркового перегляду посадових інструкцій службових осіб РУП встановлено, що їх зміст не містить інформацію про заборону катувань.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

8. Пунктом 14 частини першої статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» визначено, що поліція відповідно до покладених на неї завдань вживає всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я.

У порушення вимог частини першої статті 12 Закону України «Про екстрену медичну допомогу» та Порядку підготовки та підвищення кваліфікації осіб, які зобов'язані надавати медичну допомогу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.11.2012 № 1115, лише 205 працівників зі складу РУП (фактична чисельність 381 осіб) пройшли підготовку щодо володіння знаннями і практичними навичками надання домедичної допомоги та отримали відповідне посвідчення.

9. Відповідно до вимог Додатку 2 Інструкції, у чергових частинах територіальних підрозділів поліції повинні бути в наявності дві аптечки першої медичної допомоги. Однак, відвідування НППМ встановлено, що в аптечці першої медичної допомоги, які знаходяться в черговій частині РУП виявлені медичні засоби термін придатності яких закінчився (фото 6,7)

Порушення права на життя (стаття 27 Конституції України, стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 3 Загальної декларації прав людини).

10. У порушення Правил пожежної безпеки, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417, з другого по четвертий поверхи будівлі РУП необладнані автоматичною пожежною сигналізацією.

11. У порушенні Кодексу цивільного захисту України у РУП відсутнє найпростіше укриття, яке має забезпечувати можливість безпечного перебування населення від впливу небезпечних факторів, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів.

Порушення права на захист персональних даних (стаття 12 Закону України «Про захист персональних даних»).

12. У порушення вимог абзацу другої частини першої статті 6, частини другої статті 12 Закону України «Про захист персональних даних», у РУП відсутні попереджувальні знаки щодо здійснення відеоспостереження при вході до відповідних зон, включаючи камеру для тримання затриманих осіб, кімнату

для проведення слідчих (процесуальних) дій та кімнату для конфіденційного побачення із захисником (фото 8,9).

Порушення права на свободу та особисту недоторканість (стаття 29 Конституції України, стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод), порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України, стаття 213 Кримінального процесуального кодексу України).

13. У ході аналізу записів журналу обліку доставлених, відвідувачів та запрошених, а також протоколу затримання громадянина [REDACTED] встановлено, що 11.02.2025 о 02:25 старшим оперуповноваженим в ОВС УКР ГУНПУ в Хмельницькій області Кравчуком В. В., зафіксовано фактичне затримання громадянина [REDACTED] за адресою: вул. Олексія Скоблі, 15, м. Хмельницький (РУП), саме тоді було нібито вперше здійснено фактичне затримання особи.

Окрім того, особливої уваги заслуговує те, що особа двічі залишала РУП (о 18:58 та 22:00), що вказує на відсутність фактичного затримання протягом тривалого періоду, попри наявність чинної ухвали Білоцерківського міськрайонного суду Київської області про дозвіл на затримання та оголошення особи у розшук.

Також слід звернути увагу, що "затримання", оформлене о 02:25, відбулося під час дії комендантської години, що викликає обґрунтовані сумніви в достовірності вказаної інформації. З огляду на те, що в цей час без відповідного спеціального дозволу особа не могла вільно пересуватись, затримання саме в цей момент може свідчити про раніше фактично здійснене, але не оформлене належним чином затримання. Тобто особа могла перебувати у РУП ще до 02:25, тобто до моменту складання протоколу, а отже — утримувалась без належного правового статусу.

Відтак, наявні ознаки фактичного утримання особи без належного оформлення, штучного відтермінування фіксації затримання, порушення процесуального порядку внесення відомостей до протоколу, що могло бути використане для обходу процесуальних гарантій.

Такі дії (або бездіяльність) посадових осіб органу поліції створюють загрозу порушення права особи на свободу та особисту недоторканність (ст. 29 Конституції України, ст. 5 Європейської конвенції з прав людини), а також свідчать про порушення вимог кримінального процесуального законодавства.

Також ситуацію ускладнює той факт, що, згідно з протоколом затримання, процесуальні дії не були зафіксовані технічними засобами. Крім того, у протоколі не зазначено, в якому саме кабінеті чи приміщенні та протягом якого часу проводилися слідчі або інші дії із затриманою особою. Відсутність таких даних не дозволяє встановити місце перебування особи в підрозділі поліції, що, своєю чергою, ускладнює перевірку правомірності її затримання та утримання в

РУП.

Такі прогалини у фіксації інформації свідчать про маніпуляцію із часом, умовами та місцем затримання з боку посадових осіб РУП.

Разом з цим, інформація з камер відеоспостереження, яка могла б прояснити реальні обставини перебування громадянина [REDACTED] у РУП, на момент відвідування вже втрачена у зв'язку із завершенням терміну зберігання відеозаписів у РУП.

Слід зазначити, що кримінальне процесуальне законодавство України чітко регламентує дії уповноважених службових осіб, які здійснюють затримання. Хід і результати проведення процесуальної дії фіксуються у протоколі, а особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою.

Зловживання правами затриманих осіб щодо неналежного документування моментів фактичних затримань призводить до того, що процесуальний статус особи залишається невідомим у період коли особа офіційно не була затримана, проте перебувала під контролем працівників поліції.

Також зазначені факти свідчать про невинуватене затягування та не забезпечення затриманим особам права на захист. Комітет (Дванадцята Загальна доповідь СРТ/Inf(2002)15) наголошував, що небезпека залякувань і фізичної жорстокості по відношенню до затриманої особи є найбільшою у час відразу по взятті її під варту. Отже, можливість затриманих залучити адвоката саме у цей проміжок часу становить гарантію від жорстокого поводження.

Інші порушення.

14. При вивченні протоколів про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, в окремих випадках, встановлено порушення щодо їх відповідності вимогам кримінального процесуального законодавства.

Так, у порушення статті 104 КПК України службові особи РУП у деяких випадках у протоколах про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, не зазначають інформацію про час проведення процесуальної дії.

Зокрема у протоколах про затримання [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] та в інших відсутні відомості про час початку та час закінчення процесуальної дії (складання протоколу).

Також у вищезазначених протоколах затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, не зазначено точне місце складання протоколу (номер кімнати для проведення слідчих дій).

Кримінальне процесуальне законодавство України чітко регламентує дії уповноважених службових осіб, які здійснюють затримання. Хід і результати проведення процесуальної дії мають фіксуватись у протоколі.

15. Також у ході відвідування РУП виявлено факти неналежного ведення журналу обліку доставлених, відвідувачів та запрошених (додаток 7 до

Інструкції). Встановлено випадки внесення виправлень, закреслень та підчищень у записах під номерами з 718 по 725 зазначеного журналу.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Хмельницькому районному управлінню поліції Головного управління Національної поліції в Хмельницькій області:

1. Привести кімнату для затриманих у відповідність до національних та міжнародних стандартів;
2. Забезпечити дотримання працівниками РУП вимог статті 104 КПК;
3. Забезпечити проходження підготовки щодо володіння знаннями і практичними навичками надання домедичної допомоги працівниками поліції, які зобов'язані надавати домедичну допомогу з отриманням відповідного посвідчення;
4. Забезпечити належне ведення журналу обліку доставлених, відвідувачів та запрошених;
5. Зобов'язати працівників РУП проводити процесуальні дії із запрошеними, доставленими та затриманими особами в кімнаті для проведення слідчих дій з їх відеофіксацією;
6. Обладнати приміщення з другого по четвертий поверхи РУП автоматичною пожежною сигналізацією;
7. Облаштувати у РУП найпростіше укриття;
8. Забезпечити РУП засобами для надання домедичної невідкладної допомоги з актуальним терміном придатності;
9. Обладнати у РУП попереджувальними знаками з повідомленням про здійснення відеоспостереження;
10. Провести службові розслідування за фактами можливих порушень прав затриманих осіб працівниками РУП.

До звіту додаються наступні документи та матеріали:
Фотознімки, отримані за результатами відвідування РУП.

**Керівник групи НПМ,
головний спеціаліст відділу
інспектування об'єктів контролю в
правоохоронних, судових органах та
військових формувань Департаменту з
питань реалізації національного
превентивного механізму Секретаріату
Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини**

Михайло ГРИГОРОВ

Додатки до звіту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

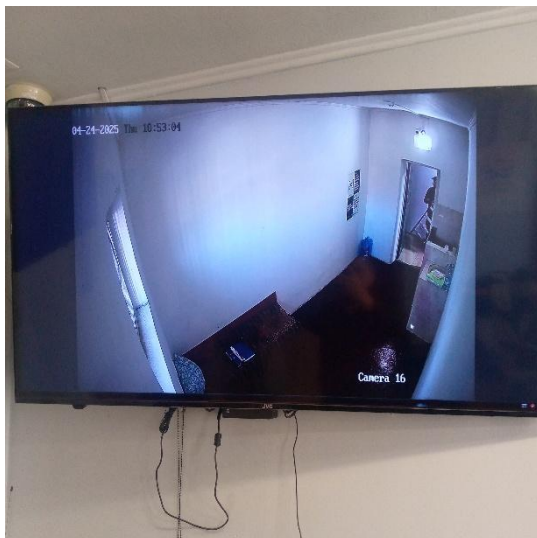

Фото 4

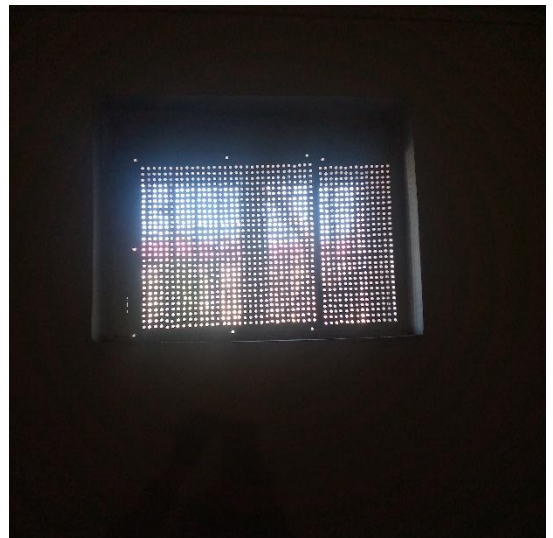

Фото 5

Фото 6

Фото 7

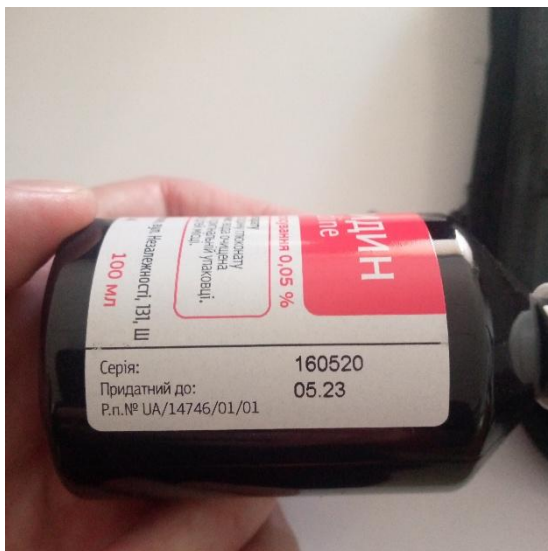

Фото 8

Фото 9

